

УДК 338.2

Овчаренко Л. В.

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СТАНОВЛЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Розглядається роль держави як зв'язуючої ланки між наукою та промисловим виробництвом. Аналізуються основні аспекти загальнодержавного значення інновацій та обмеженість ринкових механізмів як середовища створення та поширення інновацій.

У Концептуальних засадах стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 рр. «Європейський вибір» підкреслено: «Україна належить до держав з високим науковим потенціалом. Це передусім визнані у світі наукові школи... Держава, її політичне керівництво, органи законодавчої та виконавчої влади

повинні створити такі умови, які забезпечували б не лише примноження цього потенціалу, а насамперед максимальну його віддачу. Держава має стати безпосереднім провідником інноваційного розвитку...» [6, 53].

Досвід промислово розвинутих країн засвідчує життєву необхідність у сучасних умовах дер-

жавного регулювання економіки. Відомий економіст В. Леонтьєв порівнював економіку з каравелею, чиї вітрила надимає вітер приватного інтересу та ініціативи, а кермом слугує державне регулювання... Він писав: «Не можна довіряти тільки вітру та вітрилам, залишивши в спокої кермо, треба тільки правильно користуватися цим кермом і не повертати його навмання» [1, 49]. Ринок повільно реагує на потребу в докорінних змінах народного господарства, які вимагають значних затрат і не дають миттєвої вигоди. Він не здатен підтримувати саме існування некомерційних галузей (фундаментальних наукових досліджень, освіти та ін). Державне регулювання і підтримка інноваційного підприємництва має бути зв'язуючою ланкою між сферою «чистої» (академічної) науки і завданнями виробництва. Необхідне здійснення промислової політики, спрямованої на формування сталого попиту на інноваційну продукцію.

У цілому роль державного регулювання у сфері підтримки інновацій можна звести до таких моментів:

- сприяння розвитку науки, у тому числі прикладної, і підготовці наукових та інженерних кадрів (основне джерело інноваційних ідей);
- реалізація різноманітних програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності підприємств у межах більшості державних відомств;
- надання державних замовлень, в основному у формі контрактів, на проведення НДДКР, які забезпечують початковий попит на більшість нововведень, що згодом знаходять широке використання в економіці країни;
- надання податкових пільг, що сприяє прийняттю окремими фірмами інноваційних рішень;
- посередництво в справі організації ефективної взаємодії академічної та прикладної науки, стимулювання кооперації в галузі НДДКР промислових підприємств та університетів.

Перехід до ринкових відносин, процеси реформування економіки в Україні свідчать, що в численних програмах соціально-економічних перетворень до останнього часу невиправдано мало місця відводилося питанням використання інновацій як фактора економічного зростання. Як видно з табл. 1, видатки на науку становлять у середньому 0,4 % й їх обсяги протягом останніх років практично не змінювалися.

Між тим узагальнення світового досвіду дає підставу стверджувати, що неспроможність суспільства забезпечити інтенсивний розвиток новітніх технологій, наукових та організаційно-управлінських розробок зумовлює низьку ефек-

Таблиця 1. Видатки на науку у зведеному бюджеті України за видами доходів і видатків *

Роки	Млн грн	% до ВВП
1995	238,1	0,4
1996	491,8	0,6
1997	582,9	0,6
1998	319,7	0,3
1999	294,9	0,2
2000	713,3	0,4
2001	783,4	0,4

* За [5; 181].

тивність реформ, відторгнення від економіки науково-технічної активності населення. Тому нині одним з важливих завдань є збільшення видатків на науку до 1,7 % [5, 84], адже ступінь конкурентоспроможності на внутрішньому і, особливо, на зовнішньому ринку забезпечують насамперед науково-технічні інновації. Найважливішою економічною метою передових країн і компаній є підтримання здатності національних економік до інноваційного розвитку й ефективного використання найновіших технологій. На жаль, за рейтингом конкурентоспроможності, складеним М. Портером та Дж. Саксом у 2001 р., Україна посіла лише 69-те місце серед 75 країн, Росія – 63-те, а між ними посіли свої місця Індонезія, Колумбія, Гватемала, Болівія та Еквадор [3, 21].

Тепер ситуація кардинально змінилася. Початок повороту до стратегії структурно-інноваційного розвитку поклала Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV: «Національні інтереси України вимагають негайних та ефективних заходів, спрямованих на збереження її науково-технологічного потенціалу, забезпечення ефективнішого його використання для подолання кризових явищ у економічному та соціальному розвитку». Підтверджено такий напрям у Посланні Президента України до Верховної Ради про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2001 році. Зокрема, зазначено: «державна науково-технічна політика – це невід'ємна складова стратегічного курсу інноваційного розвитку. Важливими її елементами мають стати, насамперед, посилення державної підтримки розвитку науково-технічного потенціалу країни, всебічне сприяння економічними важелями зростанню попиту виробництва на результати наукових досліджень та розробок» [5, 83].

Засоби впливу держави у царині інновацій можна поділити на прямі та опосередковані, їх співвідношення визначається економічною ситуацією в країні і обраною у зв'язку з цим концеп-

цією державного регулювання - з акцентом на ринок чи на централізоване регулювання. Як правило, у період економічного спаду характерне переважання «кейнсіанського» підходу до державної економічної політики, який полягає в активному втручанні держави в економічне життя суспільства, у період піднесення економіки бере гору консервативний підхід, що дає перевагу грі ринкових сил.

Світова практика свідчить, що сфера методів прямого регулювання (адміністративно-відомчий та програмно-цільовий) поступово знижується, тоді як сфера методів опосередкованого впливу (лібералізація податкового та амортизаційного законодавства, антимонопольного регулювання, сприяння подальшому розвитку інфраструктури, зовнішньоекономічна політика) — зростає. У перехідній економіці провідне місце належить першій групі методів сприяння розвитку інноваційного підприємництва. Наприклад, існуючі пільги для розвитку інноваційного підприємництва зводяться до пільг в оподаткуванні та можливості отримати безпроцентну позику під виробництво інноваційного продукту. Ефективнішим, з нашої точки зору, було б повне безвідсоткове кредитування пріоритетних інноваційних проєктів за рахунок державного бюджету та надання державних гарантій комерційним банкам, які здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проєктів.

Згідно із законодавством України прибуток, отриманий від реалізації інноваційного продукту, підлягає оподаткуванню в розмірі 50 % від діючої ставки. Але ускладнення, пов'язані з відсутністю чіткого тлумачення терміна «інноваційний продукт», труднощі з реєстрацією його в Українській державній інноваційній компанії або в обласних представництвах, складна процедура проходження експертиз роблять проблематичним отримання реальної пільги в оподаткуванні та одержанні позики.

Нечисленні недержавні фонди, які з'явилися за останні роки, зосереджені на вузькому колі питань. Існують фонди фінансового спрямування, тобто такі, що фінансують випуск нової продукції або здійснюють конкретні інноваційні проєкти. Інші інноваційні фонди зосереджують свою увагу на формуванні банку даних «ноу-хау», технологій або науково-технічних розробок, що уособлюють потенційний економічний ефект. Якщо фонди першої групи намагаються використовувати свій фінансовий потенціал у будь-який спосіб, не обмежуючи себе лише сферою інноваційної діяльності, то фонди другого напрямку зосереджуються тільки на зборі та систематизації

інформації. Після її обробки ці фонди підключаються до інших фондів в очікуванні потенційного покупця своєї продукції або використовують систему Internet. Коли знаходиться покупець, фонд виконує функції звичайного посередника: організовує їх «зустріч», отримує свої 3-5 % від суми угоди і після цього практично втрачає інтерес як до розробника, так і до споживача.

Відтак програють усі учасники інноваційного процесу, структура нововведень зазнає негативного впливу. Формуються умови депресивного попиту, слабка мотивація виробників, про що свідчить зменшення кількості запропонованих винаходів та раціоналізацій. Деякі підприємства намагаються запроваджувати економічні технології, технологічні інновації під впливом зростання цін на ресурси й матеріали. Водночас відставання від вартості нової техніки й технології заробітної плати зумовлює значне використання малокваліфікованої робочої сили, яка виконує малопродуктивну ручну працю. Внаслідок і цей вид науково-технічних розробок має тенденцію до скорочення. На ряді підприємств проводиться здебільшого захисна, а не наступальна інноваційна політика. Це виявляється, зокрема, у переважанні мотивації до створення й запровадження вдосконалюючих, а не базових технологій, відсутності умов доведення «проривних» технологій до виробничої готовності.

Державне сприяння розвитку інноваційного підприємництва, на наш погляд, повинно зосереджуватися на питаннях інфраструктурного забезпечення інновацій, законодавчого вдосконалення організації діяльності інноваційних фондів, створення мережі державних інноваційно-кредитних установ, стимулювання попиту шляхом застосування податкових пільг та пільгових кредитів для споживачів інноваційної продукції, всебічного розвитку венчурного бізнесу. Визначення функціональних основ розвитку підприємництва тим самим може бути зведене до функцій, які має виконувати держава щодо підприємницького сектору. Ця проблема розв'язується шляхом знаходження:

- по-перше, оптимальних меж втручання держави в ринкову економіку в цілому і в діяльність суб'єктів підприємницької діяльності зокрема;
- по-друге, найбільш ефективних форм сприяння розвитку підприємництва, особливо тих з них, які генерують науково-технічний, економічний і ринковий ефект;
- по-третє, взаємодії державного і підприємницького секторів, здатної продукувати соціальний ефект й усувати побічні негативні ефекти економічного розвитку.

Концепція регулювання підприємництва має відображати цільові пріоритети, інструменти; узгоджуватися із загальною концепцією регулювання економіки. Особлива роль тут належить державним інститутам, атрибутивною ознакою яких є загальність, що дає змогу долати ізолюваність інститутів ринкової інфраструктури. Досягнення балансу між впливом державних інститутів та розвитком недержавних інститутів допомагає знаходити форми узгодження економічних інтересів держави і суб'єктів підприємницької діяльності, підтримувати рівновагу економічної системи.

Набагато істотношою повинна стати підтримка розвитку системи освіти в країні. Така підтримка має включати повне або часткове утримання закладів загальної середньої освіти, університетів, спеціальної фахової підготовки, системи неперервного навчання і перекваліфікації робочої сили. Необхідно повернути статус викладачам і науковцям через гідну матеріальну й моральну винагороду їх діяльності. Також сюди можна віднести надання грантів на проведення наукових досліджень у навчальних закладах, грантів на закордонне стажування та обмін науковими кадрами з іншими країнами, участь українських науковців та студентів у міжнародних наукових та науково-технічних проектах і програмах. Крім цього, сюди можна включити впровадження у навчальний процес нових методів, так званих активних форм навчання - ділових ігор, ситуаційних завдань, методу «мозкового штурму» тощо. Використання їх у навчальному процесі досі вельми обмежене, хоч з практики закордонних вузів (Фінляндії, Ірландії, Великобританії, Німеччини) відомо, що більшість економічних курсів побудовано саме на цих принципах.

Характер наукової діяльності вимагає постійного втручання держави у процес її розвитку, оскільки науково-технічним нововведенням притаманні: невизначеність витрат і результатів, значна тривалість переважної кількості науково-технічних проектів, високий рівень ризику та процента невдач. Доцільним є взаємоузгоджений розвиток державних наукових програм з інноваційним підприємництвом.

Права суб'єктів інноваційної діяльності мають бути захищені законодавчими актами з питань інтелектуальної власності, державної патентно-ліцензійної діяльності, мінімізації діяльності антимонопольних механізмів на початкових стадіях науково-виробничого циклу. Правове регулювання інноваційних процесів є виключно прерогативою держави. Ми вважаємо, що законодавча база інноваційної діяльності ще не сфор-

мована і не відображає повною мірою всі сторони цього процесу. Ми маємо визначення інноваційної діяльності, дане у Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року. За цим визначенням, інноваційна діяльність є «однією з форм інвестиційної діяльності, здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає:

- випуск і розповсюдження нових видів техніки і технологій;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища» [2, 519].

Хоч нам здається, що потрібно виділити її також окремим законодавчим актом, який давав би тлумачення всім етапам інноваційного циклу.

Поряд з розробкою законодавчих норм державі необхідно сформулювати і підтримувати механізми, що забезпечують їх реальну дію (створення спеціалізованих арбітражних органів, наприклад «патентних судів»).

Актуальність прийняття комплексу заходів, спрямованих на розвиток інноваційного підприємництва викликана самою сутністю інновацій, значенням науково-технічної продукції для вирішення питань переходу від етапу трансформаційного спаду до етапу структурних зрушень. Якщо у період формування ринкових відносин та трансформаційного спаду через відсутність достатніх коштів у бюджеті та позабюджетних джерел фінансування перевага надається дії макроекономічних факторів, то у подальшому зі зростанням конкурентної боротьби доцільним стає взаємоузгоджений розвиток державних наукових програм з інноваційним підприємництвом. Головна функція держави не повинна обмежуватися заходами фінансової підтримки інновацій, а охоплювати комплекс питань інвестування, комерційної реалізації значних проектів та нововведень, привласнення економічного ефекту від реалізації науково-технічних проектів, тобто виконання функцій сукупного підприємця. Це має бути система заходів, пов'язана з усіма етапами інноваційного процесу. Тільки за таких умов можливе забезпечення стратегічних, прин-

ципово нових технологій, науково-технічних нововведень з їх подальшим відтворенням.

Гадаємо, найбільш ефективним способом розв'язання питань розподілу прав власності на об'єкти інтелектуальної власності може бути розвиток державних інноваційних науково-технічних фондів - організаційно-правової форми передачі прав власника від їх носіїв у державну власність. Такі фонди створюються за пріоритетними напрямками науково-технічного прогресу і здійснюють пошук, відбір, оцінку та ведення програм, їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення, реалізують на комерційних засадах нововведення. Здійснення інноваційними фондами прав управління від імені суспільства і майнових прав - привласнення доходів на вкладені кошти дає змогу, по-перше, збільшити обсяги попиту і пропозиції на науково-технічні розробки, а по-друге, робить державу своєрідним інвестором.

Для заохочення інноваційної діяльності українців з перехідною економікою, у т. ч. і в Україні, можна запропонувати таку систему стимулів:

- створення венчурних інноваційних фондів, що користуються податковими пільгами;
- зниження державних патентних зборів для індивідуальних винахідників;
- право на прискорену амортизацію обладнання;
- цілеспрямоване субсидування державою дрібного інноваційного бізнесу у формі дотацій (грантів);
- право об'єднання капіталів для спільного проведення НДДКР тощо.

Враховуючи реальні можливості державного бюджету, доцільним є розмежування інвестиційних та кредитних ресурсів за сферами та формами науково-технічної та інноваційної діяльності. При цьому треба відмовитися від політики підтримки всіх підприємств, підтримуючи лише ті з них, які є рентабельними навіть за умов інформаційного спаду.

Необхідність державного регулювання інноваційних процесів викликана насамперед їх зростаючим значенням для економіки та суспільства в цілому.

Економічне зростання ґрунтується на поєднанні екстенсивних та інтенсивних факторів. Нині можливості зростання випуску продукції та послуг за рахунок більшої зайнятості населення і включення в економічний оборот нових природних ресурсів стають дедалі обмеженішими. Вирішального значення для економічної діяльності набувають інтенсивні фактори. В свою чергу, зростання кваліфікації кадрів та продуктивності

праці, поліпшення характеристик матеріалів та обладнання, збільшення їх віддачі визначається досягненнями науки і техніки, ступенем їх використання в господарстві, тобто поширенням нововведень. Внесок науково-технічного прогресу у приріст валового внутрішнього продукту найбільш розвинутих країн становить від 75 до 100 %. Таким чином, аспектом загальнодержавного значення інновацій, який викликає необхідність державного регулювання, є їх вирішальний вплив на макроекономічні показники.

Під впливом інноваційних процесів змінюється і структура економіки. За рахунок зростання ефективності використання ресурсів частина їх вивільняється і перерозподілюється в інші сфери діяльності. Інновації сприяють виникненню нових виробництв та галузей, ведуть до поступового відмирання та зникнення застарілих, що змінює структуру суспільного виробництва.

Інновації змінюють також економічну організацію суспільства. У розмаїтті основних господарських структур з'являються нові елементи (наприклад, венчурні фірми, бізнес-інкубатори і т. ін.), трансформується зміст взаємозв'язків між ними.

Вплив інноваційних процесів відчуває не лише виробництво, а й практично всі сторони суспільного життя. Вдосконалюється структура споживання як матеріальних, так і нематеріальних благ. Динамічно змінюються правові, етичні та інші норми. Інноваційні процеси набувають дедалі більшого соціального значення. Поряд з тим, що економічне зростання, генероване інноваціями, дає змогу підвищити рівень життя населення, нововведення часто сприяють вирішенню проблем зайнятості шляхом створення нових високооплачуваних робочих місць. Підвищується рівень освіти та охорони здоров'я.

Інтенсивність інноваційних процесів, з одного боку, значно загострила екологічні проблеми. З іншого боку, тільки використовуючи інновації, можна гармонізувати відносини людини і природи. Науково-технічні досягнення допомагають обмежити використання невідновлюваних ресурсів; зменшити шкідливі викиди шляхом раціоналізації структури виробництва та споживання, впровадження рециклічних технологій. В Україні здійснюється наукове забезпечення формування національної екологічної мережі, реалізації державних програм поводження з токсичними відходами та використання відходів виробництва і споживання [5, 77].

Сьогодні ми можемо говорити про значну інтернаціоналізацію господарського життя. Інноваційні процеси, часто з високим ступенем інте-

грації, набувають міжнародного характеру. На жаль, нині в Україні переважає імпорт високо-технологічних товарів. Його частка у загальному обсязі імпорту становить близько 1/5.

Необхідно поглиблювати кооперацію різних країн в інноваційній сфері. А участь у ній України має стати активнішою. Лише так можна подолати технологічну залежність від інших країн, підвищити економічну безпеку. Кооперація має місце в широкому спектрі форм - об'єднання ресурсів з метою отримання нових науково-технічних результатів, міжнародного трансферу технологій, створення світової науково-інноваційної інфраструктури, впровадження інновацій глобального характеру тощо. При сучасних масштабах науково-технічного прогресу багато з інноваційних проєктів можуть бути впроваджені лише при об'єднанні зусиль кількох країн. Активізація міжнародного науково-технічного співробітництва також є ще одним аспектом загальнодержавного значення інновацій.

Але повноцінна інтеграція у світові інноваційні процеси неможлива без наявності у країни відповідної науково-технологічної бази, механізму, що забезпечує можливість сприймати інновації з-за кордону. Рівень та ефективність включення країни у міжнародний розподіл праці характеризується її позицією на світових ринках товарів та послуг, наявністю кваліфікованих спеціалістів. Ця позиція сьогодні визначається інноваціями, що забезпечують конкурентоспроможність продукції.

Необхідність державного регулювання інноваційних процесів пояснюється не лише їх загальнодержавним значенням, а й економічним змістом. З одного боку, сьогодні інновації є основним засобом збільшення прибутку суб'єктів господарювання за рахунок кращого задоволення ринкового попиту, зниження виробничих витрат порівняно з конкурентами. З іншого боку, в умовах класичних ринкових механізмів отримання науково-технічних результатів було б суттєво ускладнене, багато нововведень не могли б бути впроваджені у господарську практику.

Діяльність великих корпорацій значною мірою модифікує механізми конкуренції, допомагає частково інтегрувати науково-інноваційні процеси в загальний цикл відтворення. Однак наприкінці ХХ ст. механізми олігополістичної конкуренції виявилися нездатними забезпечити повне використання інноваційного потенціалу сучасних досягнень науки та техніки. Обмеженість ринкових механізмів як середовища створення та поширення інновацій можна простежити за рядом напрямів.

По-перше, окремим суб'єктам господарювання неможливо сконцентрувати кошти, необхідні для впровадження масштабних інновацій. Вдосконалення процесів наукового пізнання робить НДДКР дедалі дорожчими. Нових наукових результатів досягають висококваліфіковані, високооплачувані кадри. При цьому випереджаючими темпами зростає фондоозброєність наукової праці. Розвиток науки дедалі більше набуває міждисциплінарного характеру. Кооперація представників різних галузей науки і техніки також потребує додаткових коштів. Ще більших коштів потребує реалізація нововведень. Як правило, це значні капітальні вкладення, пов'язані з технічним переобладнанням виробництва, витрати на пошук та придбання науково-технічної інформації, прогнозування кон'юнктури, навчання персоналу тощо. Додаткових витрат потребують експертиза, патентування, сертифікація нової продукції і таке інше.

По-друге, багато інновацій можуть бути економічно ефективними лише за масштабів впровадження, що перевищують визначений критичний мінімум, і за наявності достатньо ємкого ринку. Оскільки абсолютні масштаби витрат на НДДКР та впровадження інновацій зростають, зростає і частка умовно-постійних витрат у виробничих витратах. Для окремої господарської одиниці, що має обмежену виробничу базу та лімітований ринок збуту продукції, інноваційні витрати можуть виявитися недостатньо прибутковими, оскільки вона не зможе домогтися значної економії на масштабах виробництва. Особливо така ситуація характерна для галузей з низькою швидкістю обороту капіталу.

По-третє, ізольоване впровадження інновацій може призвести до суттєвих втрат як для окремих фірм, так і для економіки в цілому. Зі зростанням науково-інноваційних витрат не виправдане дублювання витрат на НДДКР й інновації часто стає причиною економічних крахів. Крім того, надто велика самостійність господарських суб'єктів під час реалізації інноваційних процесів може призвести до несумісності різних технологічних одиниць, що також може спричинити значні економічні втрати.

По-четверте, існують інноваційні процеси, які взагалі не можуть бути впроваджені на комерційній основі. Це фундаментальні наукові дослідження, результати яких, як правило, не можуть бути комерціалізовані. Однак у кінцевому підсумку більшість інновацій пов'язана з успіхом фундаментальних наук. Сюди ж можна віднести інновації у галузях та видах діяльності, що повністю чи значною мірою спрямовані на виконання потреб суспільства в цілому (оборона,

охорона правопорядку, екологія і т. ін.), а також галузей, що фінансуються за рахунок державних коштів (освіта, охорона здоров'я). Витрати на ці складові інноваційного процесу лягають на плечі всього суспільства.

По-п'яте, інноваційні проекти у більшості випадків характеризуються невизначеністю результатів та значним часовим лагом отримання віддачі. Вкладаючи кошти в інновації, підприємець піддає себе значному ризику, що включає кілька елементів. Технологічний ризик пов'язаний з можливою невдалістю проекту з технічного боку. Господарський ризик пов'язаний з можливим перебільшенням розміру необхідних ресурсів порівняно з тими, що є у розпорядженні фірми. Комерційний ризик пов'язаний з невизначеністю кон'юнктури ринку. Динамічний ризик пов'язаний з можливістю значної зміни загальноекономічного середовища за час реалізації проекту. Потрібні зовнішні стимули або гарантії повного чи часткового заміщення витрат в разі невдачі, щоб підприємець надав перевагу інноваційним проектам, а не менш ризикованим способам вкладання капіталу.

По-шосте, економічний ефект інновацій виявляється у різних видах та у різних сферах. Поєднані інноваційні ефекти часто перевищують величину прибутку, розраховану на етапі ініціювання проекту. Можливості комерціалізації інновацій можуть розширюватися, наприклад, за рахунок виходу на додаткові сегменти ринку, використання інноваційних технологій в інших галузях тощо. На мікрорівні важко попередньо оцінити повну ефективність проекту (з урахуванням як позитивних, так і негативних факторів) та прийняти обґрунтоване рішення про його реалізацію.

По-сьоме, існує бажання до стабільного отримання надприбутків за рахунок монопольного володіння науково-технічними досягненнями. Розвиток інформаційних систем, удосконалення па-

тентно-лцензійних механізмів дають змогу запобігати конфліктам між інтересами суспільства в цілому та бажанням підприємств отримати надприбуток.

По-восьме, висока вартість нових видів продукції та послуг часто робить їх недосяжними для масового споживача. Це безпосередньо пов'язано з високими витратами на початкових стадіях інноваційного циклу, зокрема на стадії освоєння нововведень. Відсутність зовнішньої «підкачки» платоспроможного попиту може неправильно висвітлити існуючу потребу і зменшити темпи поширення інновацій, які мають значення для економіки в цілому.

Вирішення питань інноваційного розвитку в Україні стало нагальним, про що свідчить Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 липня 2001 року "Про невідкладні заходи щодо виводу з кризового стану науково-технологічної сфери України і створення реальних умов для переходу економіки України на інноваційну модель розвитку"».

Згідно з цим Указом необхідно «передбачати, починаючи з 2002 року, в проектах Державного бюджету України кошти на фінансування наукової та науково-технічної діяльності відповідно до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", а також на впровадження пріоритетних інновацій у виробництво. ...Затвердити перелік державних наукових та науково-технічних програм відповідно до визначених Верховною Радою України пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на період до 2006 року. ...Підготувати і внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України про оцінку інтелектуальної власності; про трансфер технологій; про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні на період до 2005 року». Виконання Указу, безперечно, сприятиме розвитку інноваційного підприємництва в Україні.

1. Аникин А. Патриарх тотального планирования // Коммерсантъ-Деньги.- 1999.- № 6.- С. 49.
2. Крутка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України.- Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2001.- 608 с.
3. Оценка эффективности инноваций / Завлин П. Н., Васильев А. В.- СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 1998.- 216с.
4. Узюнов В. Реструктуризация підприємств як фактор забезпечення розвитку корпоративного підприємництва // Економіст.- 2001.- № 5.- С. 42-44.

5. Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2001 році,- К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2002.- 412 с.
6. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки,- К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2002.- 74 с.

L. Ovcharenko

ROLE OF STATE REGULATION IN FORMING OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN COUNTRIES WITH TRANSITIVE ECONOMY

Role of the state as link between science and industrial manufacture is researched in this article, basic aspects of nation-wide value of innovations and limitation of market of mechanisms as environments of creation and distribution of innovation is analyzed.